

‘ऑनलाइन’ विश्वासार्हता

फार पूर्वी नाही पण अगदी २५-३० वर्षांपूर्वीचा एक काळ असा होता की, अनेक भारतीय वर्तमानपत्रांमध्ये दोन कॉलमांतील छोट्या जाहिराती प्रसिद्ध व्हायच्या. त्या टेपरेकॉर्डरचे किंवा टेप कम रेडिओचे अनेकांना तुफान आकर्षण होते. पण तो मध्यमवर्गीय खिशांला तसा परवडणारा नव्हता. ती म्हणजे दिवाळीची खरेदीच ठरायची. त्या वेळेस कमी किमतीत मिळणाऱ्या त्या टेपरेकॉर्डरला भुलून अनेक जण त्यावर दिलेल्या नवी दिल्लीच्या पत्त्यावर ११० रुपये पाठवून द्यायचे... आणि टेपरेकॉर्डरची वाट पाहत बसायचे. पोस्टाच्या व्हीपीपीने ते पार्सल येत असे. पैसे अदा केल्यानंतर ते ताब्यात मिळत असते. आतमध्ये अनेकदा भुसा किंवा वाळलेले गवत भरलेले असायचे. कालांतराने टेपरेकॉर्डर सामान्यांच्या आवाक्यात आला आणि त्या जाहिराती बंद झाल्या. गेल्या दोन वर्षांत पुन्हा एकदा

अशाच प्रकारच्या जाहिराती सुरू झाल्या आहेत, सर्वच वर्तमानपत्रांमध्ये. पण आता त्याचे स्वरूप पूर्णपणे बदललेले आहे. सारे काही ऑनलाइन. शिवाय पूर्वी या व्यवहारांमध्ये कुठेही नसलेली विश्वासार्हता आता त्या व्यवहारांसाठी मुख्य कारण ठरली आहे. कंपन्याही गल्ली किंवा दिल्लीतील नाहीत. तर थेट जागतिक स्तरावरच्या आहेत. त्यात ई-बेसारख्या जगातील सर्वाधिक ऑनलाइन व्यवहार करणाऱ्या कंपन्यांचा समावेश आहे. नापटोललाही अलीकडे खूप लोकप्रियता लाभली आहे. जुन्या पिढीतील अनेकांना तो जुनाच प्रकार आठवायचा आणि मग अंगावर शहारा यायचा. पण आता मात्र नवी पिढी पुढे सरसावली आहे. त्यांचा विश्वासही ‘ऑनलाइन’ आहे. त्याच विश्वासावर व्यवहार सुरू आहे. शिवाय यात उतरलेल्या कंपन्यांनाही तेवढीच विश्वासार्हता लाभली आहे. अगदी सुरुवातीच्या काळात केवळ एक आकडी टक्केवारी असलेलीच मंडळी ऑनलाइन व्यवहार करत होती. पण आता ही संख्या मोठ्या प्रमाणावर वाढली आहे. ई-बे या जागतिक

स्तरावरील कंपनीने जारी केलेल्या अलीकडच्या आकडेवारीनुसार, सध्या १०० दशलक्ष भारतीय इंटरनेटचा दैनंदिन वापर करतात आणि येत्या तीन वर्षांत ही संख्या ३०० दशलक्ष होणार आहे. म्हणजेच ही वाढ तिपटीएवढी असेल. यातील आणखी एक बाब लक्षवेधक आहे, ती म्हणजे पूर्वी केवळ महानगरांमधील मंडळी इंटरनेटचा वापर करणाऱ्यांमध्ये सर्वाधिक होती. पण आता हेच प्रमाण महानगरांच्या दिशेने वाटचाल करणाऱ्या शहरांमध्ये वाढते आहे. त्याखालोखाल नवीन उदयाला आलेल्या शहरांमध्येही ऑनलाइन खरेदी-

विक्रीचे प्रमाण वाढते आहे. या ऑनलाइन खरेदी-विक्रीच्या वाढीनंतर आता त्याच्या प्रकारांमध्येही खूप नवे बदल होत आहेत. पूर्वी केवळ मोठ्या कंपन्यांचे उपकरणांची विक्री करायच्या. पण आता सामान्य माणसेही वेगवेगळ्या पोर्टल्सच्या माध्यमातून

मोबाइल किंवा इतर उपकरणांची खरेदी-विक्री करू लागले आहेत. त्यालाही उत्तम प्रतिसाद मिळतो आहे. आणखी एक महत्त्वाचा बदल झाला असून त्याला नवीन इलेक्ट्रॉनिक उपकरणेही कारणीभूत आहेत. किंडलसारख्या ई-बुक रीडर्सनी हातपाय पसरले असून ॲपलच्या आयपॅडने तर या सर्वांवर कडी केली आहे. त्याचा परिणाम एवढा जबरदस्त झाला आहे की, त्याचा फटका लॅपटॉपच्या खरेदीला बसला आहे. एका कंपनीने तर लॅपटॉपचे उत्पादनच बंद करण्याचा निर्णय घेतला आहे. तर टॅब्लेट पीसीची बाजारपेठ ही जगातील सर्वात मोठी बाजारपेठ होते आहे. त्यामुळेच पुस्तकेही ई-रूपात येत आहेत. ई-बुक्सना सर्वाधिक मागणी आहे. मराठीतील ई-बुक्सची संख्याही वाढते आहे. बुकगंगा डॉटकॉमसारख्या कंपन्यांनी मराठीत ही नवीन बाजारपेठ सुरू करून विस्तारण्यासाठी जोरदार प्रयत्न सुरू केले आहेत. एकूण काय तर आता ऑनलाइनला विश्वासार्हता लाभली असून नेटने दिलेल्या समानसंधीचे लोण आता गावागावापर्यंत पोहोचण्याच्या बेतात आहे!